

# מקום הנשק המסייע בחיל-הרגלים

מאמר זה, שנכתב ב-1950 — בו מביע הכותב את הערכותיו בבעיות מבנה הגדוד ויחידות המשנה שבו — נועד להצביע על התפתחויות שחלו בצבאות לאחר מלחמת העולם השנייה, ולהביע את דעותיו של המחבר לגבי פתרונות אפשריים. מובן שמאז נכתב חלו שינויים בכמה וכמה פרטים — הן כתוצאה מלקח קוראה, הן כפרי התפתחותו של כל צבא וצבא. עם זאת, עיקרי הדברים עדיין יש בהם משום עניין. המערכת.

בעת שהגנ' לדונדורף נתמנה לסגנו-לעניני מבצעים של ראש המטה הכללי הגרמני, בשנת 1916, הוא הגיע בפעם הראשונה מן החזית הגרמנית המזרחית (נגד רוסיה) אל החזית המערבית (נגד צרפת ובריטניה) — ונוכח מיד בהבדל המהותי בין מלחמת-התנועה בחלקה במזרח, שהתנהלה עוד במידה מסוימת בנוסח המסורתי של המאה ה-19, לבין מלחמת החפירות המובהקת שבמערב, שהיתה כולה בגושפנקה של ה"נוסח החדש", זה שלא נודע כלל לפני 1914.

לאחר סיורו הראשון בקו-החזית הוא מסכם את רשמייו הטקטיים. וכך הוא כותב ב"זכרונות המלחמה" שלו:

.....חיל הרגלים של האויב הגביר זה מכבר את כוח-האדם שלו ע"י המכונה, בנגוד לשיטת הפעולה שלנו, עלינו יהיה להכניס שינוי מרחיק לכת. יהיה עלינו להעלות את המקלע הבינוני להיותו נושא עיקרי של כוח-האש בחיל-הרגלים. הכרח יהיה לתת בידי פלוגות הרגלים כלי נשק חדש — המקלע הקל, שלהפעלתו ידרש מספר קטן של רובאים בלבד. המקלע הבינוני, זה שבפלוגות-המקלעים המיוחדות הנו כבד מדי למטרה זו....

.....מרגמות מכל הסוגים — הכרח שתגברנה להבא את כוח-הקרב של חיל הרגלים....

מאז מלחמת-העולם הראשונה — בה הגיעה לראשונה עצמת-האש של היריבים לשיאים אשר לא נדעו (ואף לא שוערו) עד אז — הלכה וגברה ההכרה שיש להצמיד ולקרב יותר ויותר את הנשק המסייע אל יחידות חיל-הרגלים; ושיש להחדירו לרמות שונות של המבנה הצבאי; ו"להורידו" עד

ליחידות-המשנה הקטנות. הכרח זה נעשה מוחשי עוד יותר במלחמת העולם השנייה, על זירות עוד יותר במלחמת העולם השנייה, על זירות-הקרבנות השונות שבה, שהיו לעתים בעלות אופי מיוחד, אשר הצריך הגשת אש-מסייעת מסוגים שונים, לסיפוקו של מעגל רחב של צרכים טקטיים. וכך הגיעו הדברים לאחרונה עד לאותו הרכב פלוגות-הרגלים האמריקאיות, וחימושו, כאשר תוארו בחוברת "ירחון-הרגלים" האמריקאי לחודש מאי 1949. בתיאור זה אנו מוצאים פלוגת רגלים בת חמש מחלקות: "מחלקת-מפקדה" אחת, שלוש מחלקות רובאיות, ומחלקת נשק-מסייע. מקומו של המקלע הבינוני השתנה עתה: מהפלוגה המסייעת של גדוד הרגלים, זה מקומו המסורתי מלפני עשר-עשרים שנה — דרך המחלקה המסייעת של פלוגת הרגלים, כאשר נהוג היה בצבא ארה"ב בתקופת מלחמת העולם השנייה — מגיע הוא עתה לכיתת הסיוע של מחלקת הרגלים. לעומת זאת נמצא במחלקת הסיוע של פלוגת הרגלים — כיתת מרגמות 60 מ"מ, בת שלוש מרגמות, וכיתת קנים-ללא-רתע, בני 57 מ"מ, אף היא בת שלושה כלים. בקריאה ניידים של כיתת מרגמות 60 מ"מ נמצאים בקביעות עם מחלקת הרגלים של הפלוגה. את המרגמות הבינוניות בנות 81 מ"מ אנו מוצאים ביחידת הסיוע של הגדוד, יחד עם הקנים ללא-רתע בני 75 מ"מ. ואילו ברשותו של רגימנט-הרגלים האמריקאי (המקביל בעצמתו לבריגדה הבריטית) נמצא פלוגת מרגמות כבדות. בנות 4.2 (107 מ"מ), בת 12 קנים.

נטיה זו של החדרת הנשק המסייע לתוך יחידות המשנה של גדוד הרגלים איננה בגדר חזיון הקיים בצבא ארה"ב בלבד, אלא הנה נחלת מרבית הצבאות החדשים. כך, למשל, מציע מפקד-בריגדה איטלקי, ביולי 1949, את מבנה-היחידות דלהלו: בפלוגת-הרגלים נוסף על המחלקות הרובאיות — כיתת חבלנים, כיתת מרגמות 60 מ"מ בת 2 כלים, כיתת מקלעים בינוניים בת שני כלים; כל אלה — כדי שבשלב הראשון של התנגשות באויב לא תודקק הפלוגה לעזרת הנשק המסייע הגדודי. המחלקה הרובאית המוצעת על ידיו הנה בת שלוש כיתות רובאיות וכיתת-סיוע בת 4 מקלעים קלים

ור' כלים אנטי־טנקיים. כמו כן מוצעת על ידיו כיתת צלפים אשר תעמוד לרשותו של מפקד הפלוגה. בגדוד הרגלים, המוצע ע"י אותו גנרל אי־טלקי, תהיינה שתי מחלקות מרגמות 81 מ"מ, 4 מרגמות בכל מחלקה, וכן שתי מחלקות מקלעים בינוניים, בנות 4 כלים למחלקה אף הן. הנשק האנטי־טנקי המוצע לגדוד הוא שתי פלוגות קני־לא־רתע בני 57 מ"מ. כן מוצעת מחלקת־סיוור ממונעת; ולהגנה נגד־מטוסית של הגדוד — סוללת תותחים נ"מ בני 20 מ"מ, בת 3 תותחים. לרגימנט הרגלים המוצע יהיו 6 תותחים בני 75 מ"מ סע־עצמיים; פלוגת מרגמות בנות 120 מ"מ, וסוללת תותחים נ"מ בת 12 תותחים.

לפנינו שתי דוגמאות: האחת של צבא עשיר־אמצעים ורב־נסיון, ואף עתיר הצלחות; והשניה — של צבא דל ועני, מבין מנוצחי מלחמת־העולם האחרונה, אך המנסה עתה לכונן עצמו מחדש, וללא ספק — בעזרת ציוד ועזרה אמריקאים. אלא ששתי דוגמאות אלו כאחת מצביעות ומלמדות על המגמה הכללית של העמדת כלי־נשק מסייעים לרשות מפקדי יחידות־המשנה של גדוד הרגלים — תחת לרכוז בפיקודו הישיר של הגדוד בלבד, כפי שהיה מקובל בעבר. בדיקה שטחית בלבד תספיק אף היא בשביל להראות, ששינוי זה בחימוש מביא אתו בהכרח גם שינויים מסוימים בטקטיקה ובנוהג הפעור לה של יחידת חיל־הרגלים. לדעתי, מחייב כיוון כללי זה — המתגלה בצבאות — להפוך בבעיה זו, לבחון אותה נוכח נסיונות העבר, ולנתח לגבי האפשרויות לעתיד.

לצרכי הניתוח, אדון בכל כלי־נשק בנפרד. אתחיל בנשק הנגד־טנקי. אין כל ספק, שכמו בעבר כן גם בעתיד יהיה רכב־השריון האויב המסוכן ביותר של הלוחם הרגלי; ורק ע"י הענקת אמצעי־אש יעילים נגד השריון יובטח חוט־השדרה הדרוש לעמידת הרגלי בפני השריון. נשק נגד־טנקי חייב להמצא בכל היחידות, החל מן הקטנה ביותר, דהיינו מהחייל הלוחם הבודד — ועד הגדולה ביותר, ברור הדבר מאליו, שבכל רמה ורמה תוצגנה בפני הכלי האנטי־טנקי דרישות נבדלות ומשתנות, באשר לסות, למשקלה, לגודל הצות הדרוש להפעלתו, כושר־החדירה של הפגז וכו'. אך עם העובי ההולך וגדל של שריון הרכב, מן ההכרח שישולבו כלים בעלי עצמת־חדירה ניכרת אף ליחידות־המשנה הנמרכות יותר.

סבורני שאין כל טעם בהכנסת המקלע הבינוני

למסגרת פלוגת הרגלים — וזאת בשל משקלו וגודלו של הצות שמפעילו. הכנסת המקלע הבינוני תסרביל את הפלוגה ללא כל צורך, בשלבי קרב־התנועה; ואילו בשלב ההתבססות אפשר יהיה, ברוב המקרים, להמציא לה את המקלעים־הבינוניים קדור־שים מהפלוגה המסייעת הגדודית. אך בו בזמן, אפשר לקדם בברכה את הכנסתה לשימוש של חצובה בשביל המקלע הקל והגדלת מספרם של המקלעים הקלים. דבר זה היה בו כדי לאפשר למפקד הפלוגה ליצור לעצמו בסיס־אש של כלי נשק בעלי מסלול תעופה שטוח, מבלי לנצל בכל מקרה ומקרה את עזרתו של הנשק המסייע הגדודי; וכן יסייע המקלע הקל בעל־החצובה סיוע נחוץ בשלב ראשון של ההתבססות, עד בוא הנשק הגדודי, ועד להצבתו היעילה. אותו דבר עצמו יאפשר, בתכנית האש בהגנה, גם להביא בחשבון יותר כלים בעלי מסלול־תעופה שטוח, מוצבים לקוים קבועים, ומטוחים כראוי — עובדה אשר לה חשיבות לאין ערוך בשביל תכנון משימות של אש־סכנה או אש־מגן. באשר למקלע הבינוני, סבורני שהמספר שהיה מקובל עד כה בפלוגה המסייעת הגדודית שברוב הצבאות יש בו אמנם כדי לספק את צרכי ההתקפה — אך בשום פנים ואופן לא ענה על הדרישות של גדוד־רגלים במתחם הגנתי. עם זאת, דומני, שדרך טובה יותר מהגדלת מספרם של כלים אלה בגדוד — דבר שהיה מביא בעקבותיו סרבול נוסף של גדוד־הרגלים — היא קיום עתודה של מקלעים בינוניים ברשות גופי־הצבא הגבוהים יותר והיכולת להגביר בהם את גדודי הרגלים בעת שהם תופסים מערך הגנתי מבלי שדבר זה יצריך תוספת בכוח אדם להפעלתם.

לדעתי, ספק אם יש חיוב — ונראה, כי ישנה אף שלילה — בהכנסת המרגמה הבינונית (או הבינו־נית־הקלה — הלא היא מרגמת ה־60 מ"מ) לפלוגת הרגלים. אם גם יהיה משקלה קטן יותר ממשקל המרגמה הבינונית הגדודית בת ה־81 מ"מ או בדומה לזה, (שיחז עם זה יקטן, כמובן גם הסוּח שלה) — הרי נשארים לגביה בעינם הנפח והמשקל של התחמושת, שהם גורם מכביד אשר בלא תובלה נוספת יקשה להתגבר עליו. ואילו באם יוחלט לטלטל את המרגמה הבינונית הפלוגתית בכוחם של החיילים בלבד, ללא־רכב, הרי שבמצב תנועה לקרב, בלא דרך, תבלע הספקת התחמושת והעברתה כוחות אדם יקרים, ללא פיצוי טקטי מתאים לכך. עדיף בהתקפה השימוש במרגמה הגדודית, בעלת הסוּח הארוך יותר (ההפרש

הוא ב־1000 מטר, בערך), שבשכילה קיימת בכל צבא בקביעות חובלה משלה, ואותה — בגלל טוחה הגדול יותר — יקל להביא עד לעמדת הפעולה בעזרת הרכב, ובלא צורך דוקא בהעברת התחמושת על פני כבדת־דרך הגונה בטלטלה על הגב ובידים. בשלב ההתבססות: לטוחים הקרובים ביותר, די יהיה במרגמות הקלות המחלקתית; ובאשר לטוחים רחוקים — קל יותר לקרב את המרגמות הגדולות לשם סיוע ומתן אש־מגן, מאשר לטלטל לפני כן עם הפלוגה את המרגמה הפלוגתית. אם נוסף עוד על כל האמור את מיעוט ערכן של המרגמות הפלוגתיות בקרב הלילה — ונוכחנו שבשטח זה אין לומר אמן אחר נסיונותיהם של כמה מהצבאות הזרים.

על כל פנים מהראוי ליהד מספר מלים לבעית ה ת ו ב ל ה לגבי כל־הנשק מסוג המרגמות, שהם בעלי תחמושת בת נפח ומשקל רציניים. ובעיות מקומם של הרכב והמינוע במערכותיו של צבא חדיש — וביחוד בשלבים הטקטיים־הקדמיים של פעולתו — נמנות על הבעיות הרציניות ביותר, וקשות־הפתרון שבמלחמה בזמ־ננו. הכרח על־כן בשעת הדיון באלה לשקול היטב אם אמנם קיימות אפשרויות מספיקות להתגבר על קושי זה שבתובלה — לגבי הכלים עצמם, ועוד יותר לגבי התחמושת — ואם ניתן במציאות תוך סיכוי להצלחה מעשית ל־"הוריד" כלי נשק אלה עד ליחידות־משנה נמוכות. מבחינה זאת יש עדיין שני נתונים האמריקאיים — לגבי המרגמות בנות 107 מ"מ הנהוגות בארה"ב כמרגמות־הרגלים הכבדות, והמקבילות מרוב הבחינות למרגמות בנות 120 מ"מ, המקובלות בכמה מצבאות אירופה. פלוגת המרגמות הכבדות הרגימנטיות האמריקאית מורכבת (לפי "ירחון חיל־הרגלים" האמריקאי, מיוני 1949), מ־"מחלקת מפקדה" אחת ושלוש מחלקות־מרגמות, המכילות בסך הכל 12 מרגמות כבדות. היא מונה 190 קצינים וחיילים. להובלת היחידה על ציודה

\* ונראה שנתן להגדילו עוד.

ועל תחמושתה, עומדות לרשותה 60 מכוניות. כמות התחמושת "לקו הראשון" היא 2058 פגז במשקל כולל של 35 טונות בקירוב. אם לקחת בחשבון, נוסף למשקלם הכבד של הפגזים — גם את גודלם ונפח האריזה, יתברר לנו עד כמה רצינית הנה הבעיה של הובלת תחמושת לפלוגה כזו וחיידוש המלאי שלה במהלך של קרב. המדובר כאן בפלוגה הנמצאת במסגרת רגימנט־רגלים תלת־גדודי. ללא ספק, חומרת הבעיות הכרוכות בכך לא תקטן אלא תגדל במידה שהמדובר יהיה בכלי־מרגמות שביחידת־סיוע גדודית ועל אחת כמה וכמה — פלוגתית.

בסיכום נראה לי, כי ההסתכלות במבני הצבאות השונים מלמדת, שרצוי יותר להסתפק במחלקה רובאית בעלת, נאמר, שלוש כיתות מקלעיות וכיתת־סיוע אחת, שתכלול מרגמות קלות, לשימוש בעשן וחנ"ם, ונשק גד־טנקי, בעל טוח קצר אך כוח חדירה גדול. בפלוגת הרגלים, שתורכב ממחלקות כאלה, יש לתת בידי מפקד הפלוגה מספר מקלעים קלים נוספים, בעלי חזקות, למטרות שנמנו לעיל. יחידת הסיוע הפלוגתית — מן הדין שתכיל גם נשק גד־טנקי בעל טוח בינוני, ובעל עצמת חדירה גדולה יותר מזה שיש בידי המחלקות. מסיבות שהזכרתי אינני רואה מקום למרגמה בינונית ככלי־זין אורגני במבנה הפלוגה. גדוד הרגלים צריך, לדעתי, להכיל מקלעים בינוניים, מרגמות 81 מ"מ ונשק גד־טנקי רציני, בעל טוח ארוך יותר וכושר חדירה גדול. לצרכי הגנה, סבורני שרצוי שתמצא בגופי־צבא גבוהים יותר עתודה של מקלעים בינוניים, שאפשר יהיה להעמידה לרשות גדודי־הרגלים בהתאם למסי־בות. כמרכן ראוי שתמצאנה יחידות מצוידות בכלי נשק גד־מטוסיים מתאימים בידי הרמות הגבוהות יותר, שיהיה בכוחן בשעת הצורך להגביר את ההגנה הנ"מ של נושאים מסויימים, נוסף להגנת הנ"מ שתבוצע כרגיל ביחידות הרגלים בעזרת הנשק הקל. דומני שמבנה מעין זה של מחלקה, פלוגה וגדוד, הוא המתאים ביותר למגמות־ההתפתחות הטקטיות ולצרכיו של אורח־מלחמה גמיש.